

Dinya Illés és a Dinya „nemzetség” (Endrőd 1899-1967)

A török megszállás után egy évszázaddal is jóval tovább lakatlan puszta volt Endrőd, és azok az egykori települések, melyeknek területe Endrődhöz csatoltatott, mert azok újraterelítése nem történt nem. Így került hozzánk Sima, Dégse, Nyárszeg és Csejt egykori területe egészben vagy részben.

Az újra telepítés 1731-ben a török elől elmenekült egykori lakók leszármazottai, részben az ország más tájairól érkező „palóc-magyar” és tót népcsoportokból tevődött össze. Az Északnyugati Felvidéken lévő Detváráról, és a Mezőberény környéki Nemes-Kerekiből érkeztek új rajok.

A Dinya név eddigi ismereteim szerint az 1700-as évek második felében található fel Endrődön. Az ide telepedett Dinyák iparral foglalkoztak. Dinya Lajos elismert szabó mester volt, aki a Céh köztiszteletben álló mestereként volt ismert. Felesége Hidli Emília öt fiúgyermeket szült: Vilmost (1887), Lajost (1889), Ambrust (1890), Józsefet (1896), és a legfiatalabbat, Illést 1899-ben.

A gondos szülők valamennyi gyermeküket „tisztos ipari” szakmára irányították.

Vilmos apja szakmáját folytatta. Endrőd egyik legkiválóbb szabó mestere volt, aki az Ipartestület vezetője és az Egyháztanács pénztárosa is volt évek hosszú során. Két gyermekük Ilona tanítónő, fiuk (Dinya) Radnóti Vilmos dr. jogot végzett, s főhadnagyként a II. világháborúban súlyos sebesülést szerzett.

Lajos, szintén ipari szakmát szerzett, katonai szolgálatát letöltve szakaszvezető ranggal vett részt a háborúban. Az orosz, a szerb, végül az olasz fronton tett bizonyosságot hősiességéről, melyeket a kapott kitüntetések tanúsítottak. Életét Doberdónál hősi halállal zárta. Neve ma is olvasható az endrődi Hősök szobrán.

Ambrus kádár mesterséget tanult. Mivel szülei ellenezték házassági szándékát, egész életét magányosan élte le.

József, a negyedik cipész lett. Egész életét szorgalmas munkában töltötte. A szövetkezés korai formáját valósította meg Hegedűs mesterrel társulva. Több fiatalember fejlődését, boldogulását segítették. Három gyermekük született. Erzsébet, Klári és József. Erzsébet és Klári itthon éltek, József nyugdíjas katonatisztként Pest mellett él családjával.

Illés, a legfiatalabb, akiről történetünk szól, kicsi gyermekkorától a gépek megszállója volt. Nyugtalan, állandóan tervező, lehetetlenséget nem ismerő,

modern ember volt. Az 5. és 6. elemét az akkori igazgató-tanító: Bence Sándor keze alatt végezte. Azután Mezőtúrra szerződött inasnak a környéken jól ismert Balla Ferenc géplakatos mester műhelyébe. Aztán, hogy képességét emelje, Szegeden vállalt segédi munkát. Jónévű szakmabeli társai Elek Elek, a későbbi mozigépész és Szabó Bálint szélmolnár voltak. Terveztek és „alkottak”. Illés már fiatalon kellő tekintélyt, elismerést szerzett iparos társai között. Endrődön egyedüli „géplakatos és autógén hegesztő” tudásán túl, mérleghitelesítő és kerékpárszerelő is volt. (1920 táján ez nem megvetni való tudomány volt) Tanulóiból (az inasokból) kiváló szakemberek lettek: Dinya Elek, Szakálos Béla, Szabó Dezső és sokan mások. Bármilyen gép javítását nyugodtan rá lehetett bízni. Felesége Csúvár Gizella, aki ügyes varrónő is volt, három gyermekük Katalin, László, Illés nevelésében is méltó társa volt. Katalin a családi vegyes boltjukban kereskedőként dolgozott, László Budapesten tanulta az esztergályos szakmát, és a fiatal Illés a családi műhelyben apjától tanulta a mesterséget. Ma már Katalin és Illés nyugdíjasok, László pedig sikeres vállalkozóként dolgozik Endrődön.

Illés az iparosok által szervezett Dalárda oszlopos tagja volt. Sok elismerést szereztek a megyében, sőt országos versenyeken is. A helyi labdarúgás népszerűsítésében is fontos szerepet játszott. Szabadidejét legszívesebben az Ipartestületben töltötte, ahol szórakozásaikat fontos közügyek megvalósításában is hasznosították (tűzoltóság, falusi színjátszás). Az inasok vizsgáztatásában is elismert munkát végzett. Érdeklődési körét bizonyítja, hogy mint cséplőgép tulajdonos önjárógép működtetésében is otthon volt. Az egyház segítője is volt: a régi gyönyörű mozaik-templomablakok felszerelését is rá bízta. A harangok karbantartása is az ő tiszte volt. Sőt az oroszok bejövetelekor a tankok által megroncsolt torony tartó vasoszlopait is ő javította ki, ebben a veszélyes hegesztési munkában 14 éves László fia is tevékenyen részt vett.

Felesége 1956-ban bekövetkezett halála után rövid időre Garára költözött. 1966-ban visszajött, majd 67-ben fejezte be szoros, gondos, értékes földi életét. A Szarvasvégi Temetőben pihen hűségese felesége mellett. Három gyermeke, azok házastársai, három unokája, és hat dédunokája él. Nagyszámú ismerősei, barátai, keresztgyermekai, a „falu népe”, még 100 év múltával is őrzik szívükben hasznos, értékes életének sok-sok emlékét.